

Why to stay, where to work?

Raportti Lapin yliopiston kansainvälisten
tutkinto-opiskelijoiden ja
tohtorikoulutettavien Suomeen
tulemisen, Lappiin jäämisen ja
työllistymisen motivaatiotekijöistä

Outi Kugapi, Heikki Pantsar ja Jaana Severidt

Raportin kirjoittajat: Outi Kugapi, Heikki Pantsar ja Jaana Severidt
Julkaisu vuosi: 2023

Tämä raportti on toteutettu osana hanketta SILTA - siirtymä maahanmuuttajien urapoluilla, 2021-2023 (ESR) yhtenä Lapin yliopiston toimenpiteistä.

Sisällysluettelo

Kyselyn taustaa 4

Motivaatiotekijät Suomeen tulemiseen ja
opiskelupaikan valintaan 5

Lapissa yllättäneet asiat 7

Suomen kieli ja sen opiskelu 9

Lappiin jääminen 10

Alueelle työllistyminen 13

Yritysyhteistyö opintojen aikana 17

Yhteenveto 18

Kyselyn taustaa

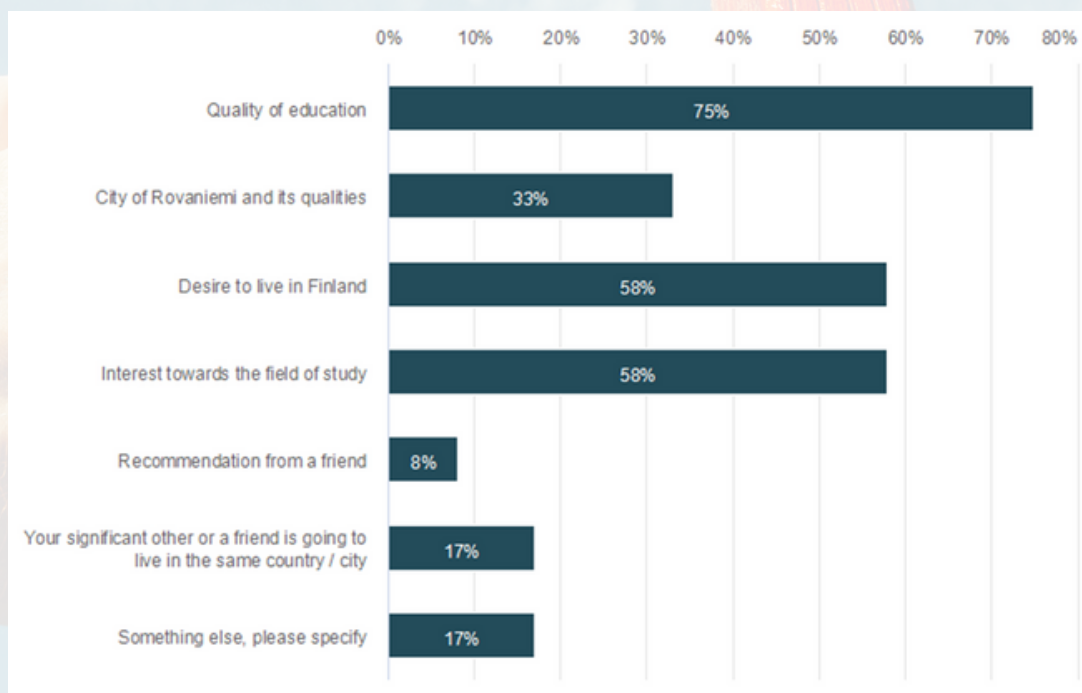
SILTA – Siirtymiä maahanmuuttajien urapoluilla -hanke (ESR) toteutti syksyn 2022 aikana kyselyn Lapin yliopiston kansainvälisille opiskelijoille, jonka tarkoituksena oli selvittää työllistymiseen ja Lappiin jäämiseen liittyviä motivaatiotekijöitä. Vastauksia kyselyyn saatiin 12.

Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat sekä maisteritutkintoon johtavissa koulutusohjelmissa opiskelevia että tohtorikoulutettavia. Kyselyä ei suunnattu vaihto-opiskelijoille, koska kyselyn avulla haluttiin erityisesti tietää, millaisia motivaatiotekijöitä tutkinto-opiskelijoilla on Suomeen / Lappiin jäämiseen. Opiskelijat edustivat myös kaikkia tiedekuntia sekä eri kansallisuuksia. Tästä syystä kysely on kattava eikä edusta vain tietyn tiedekunnan tai kansallisuuden mielipiteitä.

Motivaatiotekijät Suomeen tulemiseen ja opiskelupaikan valintaan

Kyselyssä kysyttiin, mikä opiskelijoille oli tärkeintä opiskelupaikan valinnassa. Vastauksessa oli mahdollisuus valita useita vaihtoehtoja. Lisäksi vastaajille annettiin mahdollisuus sanallistaa vastaustaan laajemmin avoimessa kysymyksessä.

Kuva 1. Kysymys: Please evaluate, what was important for you when deciding where to study?

Taulukosta käy ilmi, että 75% valitsi tärkeimmäksi tekijäksi opetuksen ja koulutuksen laadun. Avoimissa vastauksissa yksi vastaaja totesikin häntä motivoineen tutustuminen maailmalla tunnettuun suomalaiseen koulutusjärjestelmään. 58% vastaajista totesi, että halu elää Suomessa ja kiinnostus oppiainetta kohtaan olivat tärkeitä tekijöitä. Avoimissa vaihtoehdoissa vastaajat mainitsivat, että tohtorikoulutettavien ohjaajat, kiinnostavat tutkimusalat ja mahdollisuus erikoistua esimerkiksi arktisuuteen (myös maisterivaiheessa) olivat myös motivaatiotekijöitä. Tämän lisäksi opiskelijat mainitsivat myös mielenkiinnon asua pohjoisessa ja mahdollisuus kytkeä pohjoisuus/arktisuus omiin opintoihin ja tutkimusintresseihin.

Vastaajia motivoi eniten ihastus Suomeen ja Lappiin. Nämä vastaajat totesivat olleensa Suomessa / Rovaniemellä opiskelemassa esimerkiksi vaihto-ohjelmassa ja halunneet palata sen jälkeen takaisin alueelle opiskelemaan tutkintoa. Yllättävästi vain muutama mainitsee ympäröivän luonnon, ilmaston tai turvallisuuden suurimmiksi motivaatiotekijöiksi Suomeen tulemiseen.

Näistä vastauksista voidaan päätellä, että suomalaisen koulutusjärjestelmän maine ja laatu ovat hyvin merkityksellisiä tekijöitä Suomeen ja Lappiin saapumiselle. Tällä on varmasti merkitys myös heille, jotka ovat palanneet takaisin maahan vaihto-opiskelun jälkeen.

"The main reason to come here was to experience the 'widely known' Finnish education system."

Lapissa yllättäneet asiat

Kysyttäessä mikä yllätti eniten Lapissa ja mitä he olisivat halunneet tietää ennen tänne tuloaan, vastaajat mainitsivat seuraavia asioita:

- hallinnolliset asiat ja byrokratia vie aikaa
- heikot ja kalliit terveydenhoitopalvelut
- heikot mahdollisuudet työn saantiin, myös yliopistolla
- pankkitilin aukaiseminen ja sen merkitys (myös verkkopankkitunnukset)
- ympäristöön liittyvät asiat eivät olleet ennako-odotuksen mukaisia
- luonto ja säätila, kylmä ilma
- väitöskirjan aloittaminen vaikea
- tietoa kaupungista ja opiskelijabudjettiystävällisistä vaihtoehdoista vapaa-aikaan

Koska muutama kyselyyn vastanneista oli jo aiemmin ollut Suomessa, kokivat he olleensa tietoisia jo esimerkiksi kulttuuriin ja säähän liittyvistä tekijöistä. Heille kuitenkin tuli yllätyksenä kuinka erilaista vieraassa maassa on opiskella tutkinto-opiskelijana kuin vaihto-opiskelijana. Yksi vastaajista kertoo myös yksinäisyydestä. Hän kokee yksinäisyyteen vaikuttavan myös kaupungin hiljaisuuden sekä julkisen liikenteen heikkouden, joka estää liikkumisen helposti paikasta toiseen etenkin kylmän aikaan. Yksinäisyyden ehkäisyyn olisikin syytä kiinnittää enemmän huomiota myös kansainvälisten opiskelijoiden kohdalla.

"...I think it gives you a different feeling, when you live in a foreign country for longer time of period in a different circumstances, such as as a degree student (more responsibility for your life than being just an exchange student which is more close to "longer period of sightseeing" than actually "living" there)."

Näistä tuloksista voi päätellä, että opiskeluun liittyvistä käytänteistä tulisi olla entistä realistisempia ja viestiä niistä opiskelijoille ahkerasti jo ennen opintojen aloittamista. Ennakkotoimintana juuri tähän näkökulmaan on SILTA-hankkeella tehty sivusto Orientation for LUC studies, missä avataan realistisesti tietoja Lapista, Lapissa asumisesta ja kulttuurista.

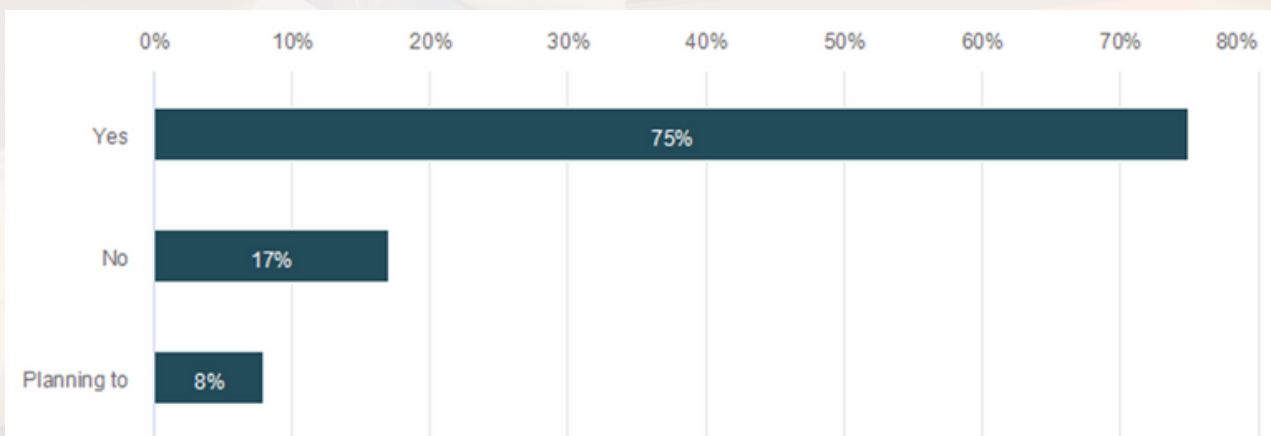
Yksi ennaltaehkäisevä toimenpide kulttuurishokkiin ja kulttuurien ymmärtämiseen olisi kansainvälisille opiskelijoille suunnatut opiskelijatapahtumat, joita tehtäisiin opiskelijavetoisesti. Opiskelijavetoisuus on tärkeää erityisesti samaistumisen ja vertaistuen kannalta. Lisäksi esimerkiksi entistä vahvempi tutortoiminta olisi tärkeää, jotta opiskelijat integroituisivat paremmin osaksi opiskelijayhteisöksi ja saisivat vertaisiltaan tukea esimerkiksi yksinäisyyden selättämiseen.

Suomen kieli ja sen opiskelu

Kyselyyn vastanneista 75% totesi opiskelleensa suomea opintojensa aikana.

Vastaajista noin puolet totesivat suomen kielen tason olevan aloittelijan tasolla (Survival Finnish / Beginner), loput A2-B1-tasolla. Vastaajat kuitenkin toteavat, että kielitaito kaipaasi enemmän käytännön harjoittamista eivätkä välttämättä käytä kieltä arkipäiväisissäkään tilanteissa.

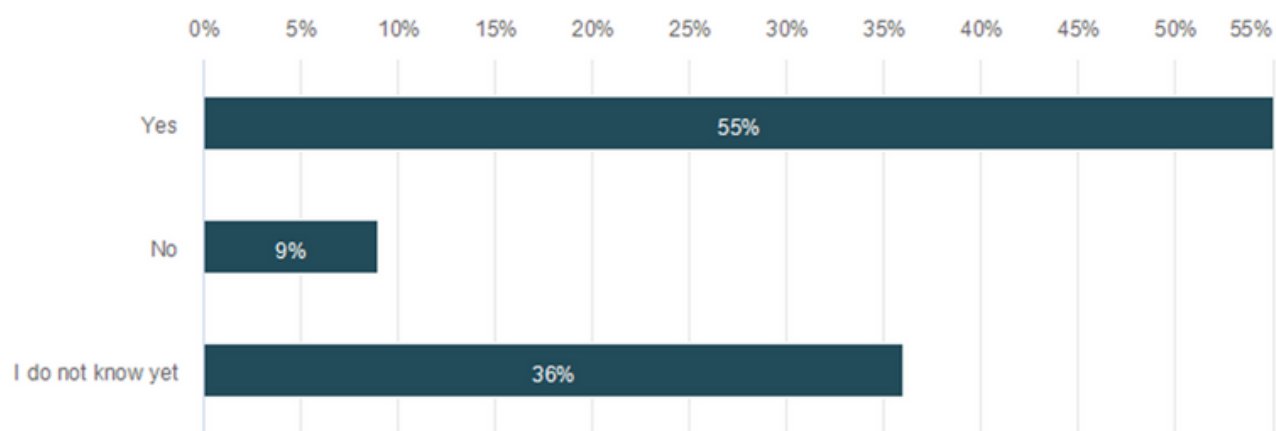
Voidaankin todeta, että opiskelijat ottavat suomen kielen kurssuja osaksi tutkintojaan, vaikka ne eivät pakollisia kurssuja olekaan. Opiskelijoille tulisi kuitenkin entistä vahvemmin korostaa kielitaidon merkitystä työllistymisessä.

Kuva 2. Kysymys: Have you studied Finnish language during your studies?

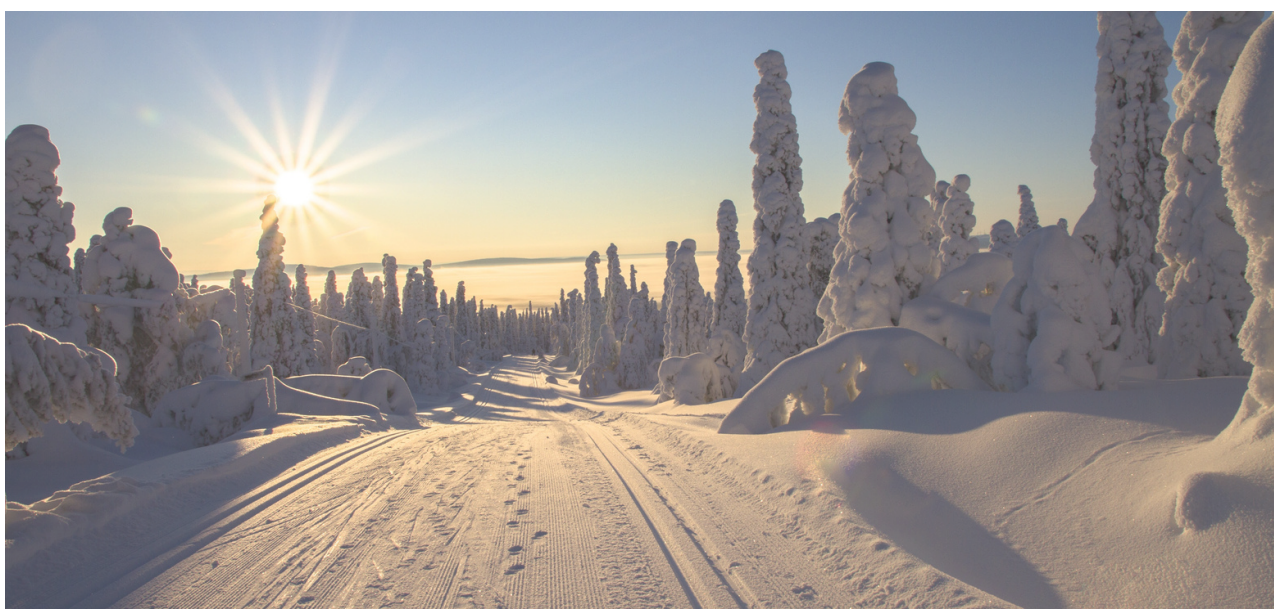
Lappiin jääminen

55% kyselyyn vastanneista olisi halukkaita jäämään Lappiin valmistumisen jälkeen ja 36% ei ollut vielä tehnyt päätöstä.

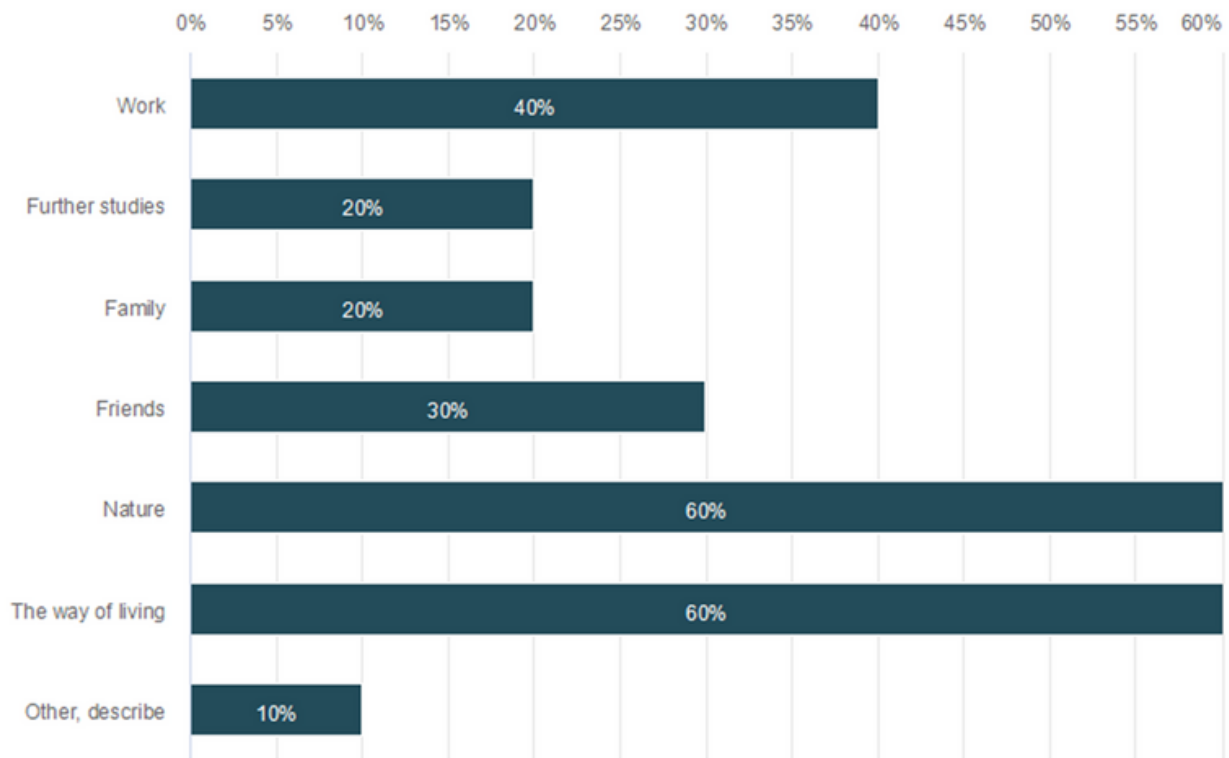

Kuva 3. Kysymys: After graduation, would you like to stay in Lapland?

Osa vastaajista oli pohtinut Lappiin jäämistä jo heti muuttovaiheessa. Yksi iso tekijä tähän oli (suomalainen) puoliso. Osa vastaajista mainitsee myös turvallisuuden tunteen, elämänlaadun, luonnon ja hiljaisuuden Lappiin jäämiseen vaikuttavista tekijöistä. Vastaajat toteavat myös, että ovat ajatelleet arktisen alueen olevan ylipäättään kiinnostava paikka asuinkohteena, mutta Rovaniemellä / Lapissa vietetyn muutaman vuoden jälkeen kokee juurtuneensa jo alueelle.

Kysyttäessä Lappiin jäämiseen liittyviä motivaatiotekijöitä, suurin osa vastaajista mainitsi luonnon, elämäntavan ja työn olevan tärkeimpiä tekijöitä Lappiin jäämiselle. Muiksi tekijöiksi mainittiin turvallisuus, arvostus ja ihmisten arvot.

Kuva 4. Kysymys: What will motivate you to stay in Lapland?

Vastaukset ovat sinänsä mielenkiintoisia, että luonto ja elintavat eivät olleet tärkeimpiä syitä Lappiin muuttamiselle, mutta alueella asumisen jälkeen niistä on tullut tärkeitä tekijöitä kansainvälisille opiskelijoille.

Vastaajat mainitsevat kuitenkin sen, että he haluaisivat jäädä mieluusti Rovaniemelle / Lappiin, mutta alueelta, tai välttämättä koko Suomesta, ei löydy koulutusta vastaavia työpaikkoja kansainvälisille opiskelijoille. Halu alueelle jäämiseen on usealle suuri, mutta työpaikkojen saatavuus huolestuttaa, ellei sitten halua tehdä jotain muuta kuin mihin on koulutettu. Eräs vastaaja toteaa:

“Now I’m considering moving to another country like Canada or Australia which has more immigrants from different cultures there. So there are more chances to fit in the society.”

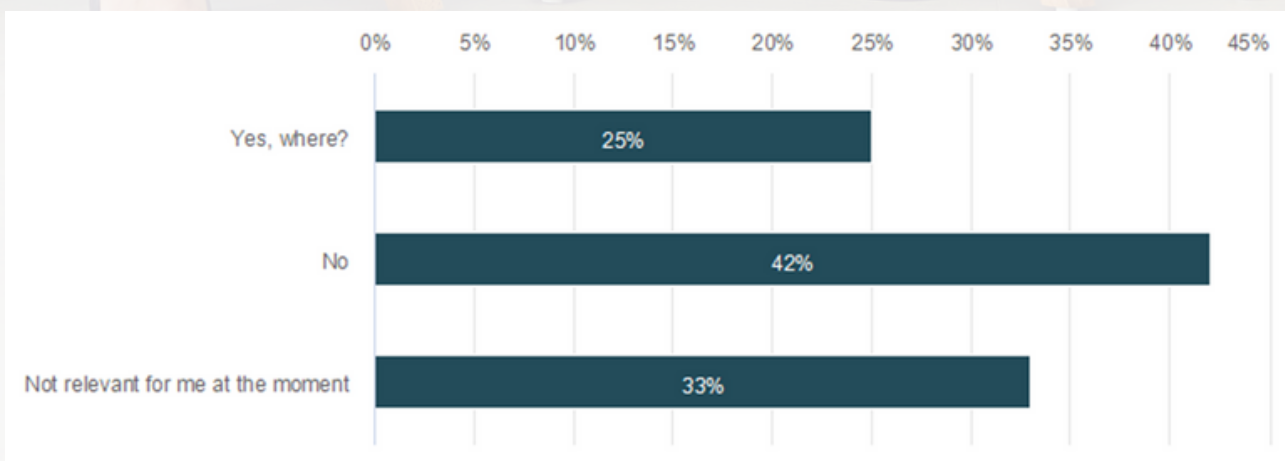
Tämä on ehkä hiukan huolestuttava ilmiö, johon Lapin alueen tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Meillä on Lapin yliopistolla useita kansainvälisiä maisteriohjelmia ja suuri määrä kansainvälisiä tohtoriopiskelijoita, mutta kuinka nämä opiskelijat saataisiin paremmin työllistymään ja integroitumaan arkeen ja suomalaiseen kulttuuriin?

Kyselyssä kysyttiin myös, että millaiset palvelut ja mahdollisuudet motivoisivat jäämään Lappiin. Opiskelijat toteavat, että tarvitsivat enemmän osaamista työnhakuun liittyvistä asioista, kuten työluvista ja koulutusta vastaavista työpaikoista kansainvälisille opiskelijoille. Eräs vastaajista toteaa kuitenkin, että Lapissa on enemmän hänen alansa englanninkielisiä työllistymismahdollisuuksia kuin Etelä-Suomessa, sekä asumiskustannukset ovat halvempia kuin monella muulla alueella, joten nämä tekijät motivoivat jäämään alueelle. Työllistymisen haasteiden lisäksi vastaajat peräänkuuluttavat sosiaalista integroitumista. Perheen ja kavereiden puuttuminen on puolestaan iso este alueelle jäämiselle ja ilman heitä, ei alueelle välttämättä haluta jäädä opintojen jälkeen.

Alueelle työllistyminen

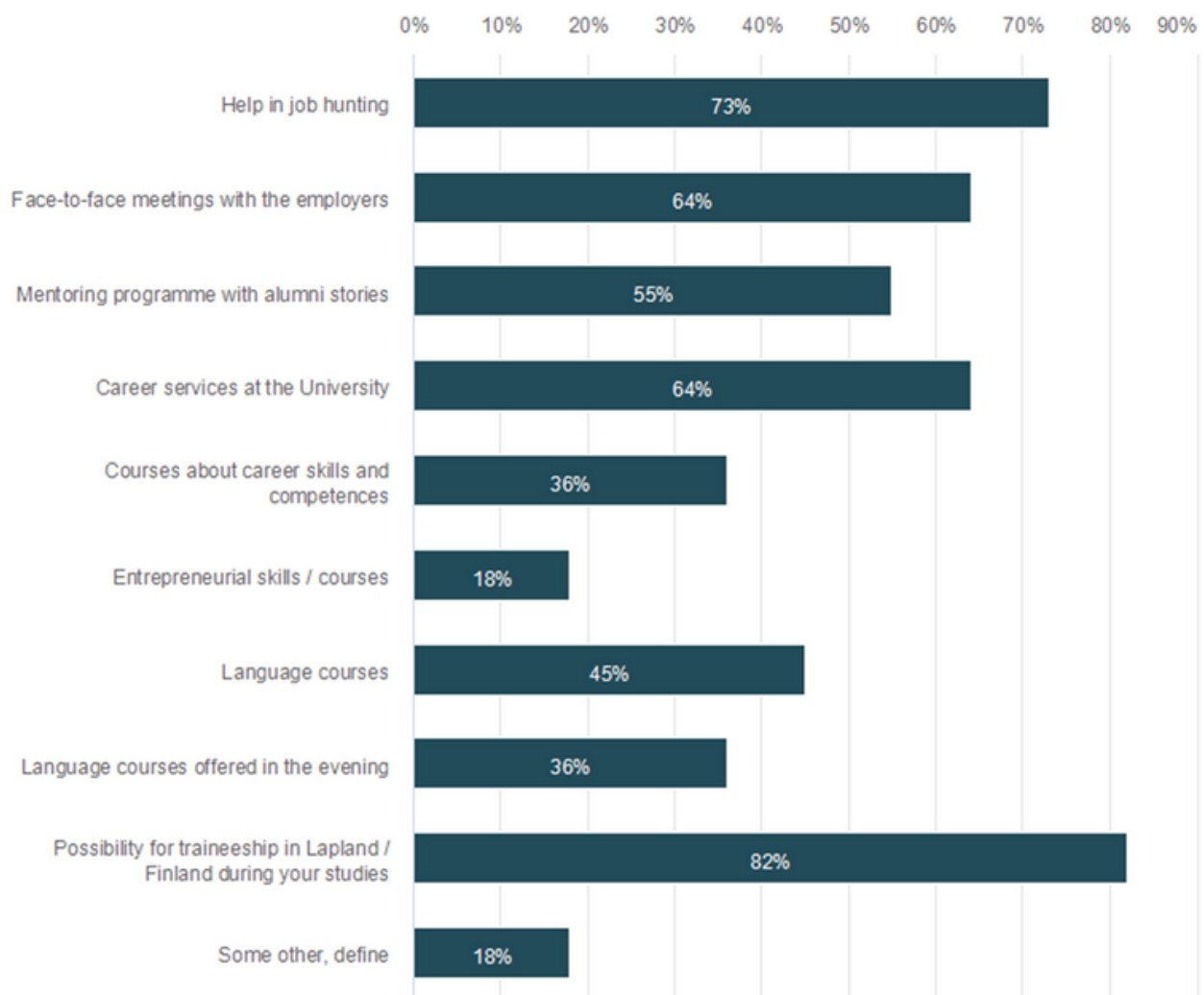
Kyselyyn vastanneista 58% kertoi tehneensä töitä opiskelujen aikana ja 17% oli aikomus hakea töitä. Kuitenkin vain 36% ilmoitti työskentelevänsä parhaillaan.

Tukea työnhakuun oli saanut vain 25%. Vastaajat ilmoittivat saaneensa apua rekrytointiyrityksestä, EURES-palveluilta ja Lapin yliopiston SILTA-hankkeella toteutetusta mentorointiohjelmasta. On kuitenkin huomioitava, että 33% totesi, että työnhaku ei ole ollut vielä ajankohtaista.

Kuva 5 Kysymys: Have you received any support for finding a job?

Kysyttäessä millaisia palveluita ja kursseja Lapin yliopisto tai Rovaniemen kaupunki voisi tarjota työllistymisen tukemiseen, nostivat opiskelijat kaiken keskiöön opintojen aikana toteutettavat harjoittelut joko Lapin alueella tai Suomessa. Toiseksi eniten vastaajat kaipaivat palveluita/kursseja työnhaun tukemiseen, mutta myös urapalveluihin ja työnantajien kasvokkain kohtauksiin, esimerkiksi mentorointiohjelman aikana, toivottiin lisää mahdollisuuksia. Avoimissa vastauksissa mainittiin myös nimenomaan verkossa iltaisin toteutettavat kielikurssit sekä intensiiviset suomen kielen kurssit. Ehkä hiukan yllättävästi yrittäjyyteen liittyviä kurssit ja palvelut koettiin riittäviksi.

Kuva 6 Kysymys: What kind of courses and services at University of Lapland and in Rovaniemi city would help you with finding a job?

Vastaajat kokivat työllistymisen haasteiksi erityisesti sen, että Suomessa on erittäin vaikea löytää työpaikka ulkomaalaisena. Usea vastaaja mainitsi, että matkailuun liittyviä töitä on helposti saatavilla, mutta nekin ovat yleensä sesonkiluonteisia, huonommin palkattuja työpaikkoja, joissa saattaa olla huomautettavaa myös työoloissa. Jos opiskelee jotain muuta kuin matkailua, on opiskelijoilla hankaluuksia löytää oman alan töitä Lapista. Myös aiempi työkokemus vaikuttaa, eli jos opiskelijalla ei ole aiempaa työkokemusta, on hänen erityisen hankalaa työllistyä koulutusta vastaaviin työpaikkoihin.

Myös kielitaito koettiin haasteelliseksi eikä työpaikkoja välttämättä löydy ilman hyvää suomen kieltä. Yliopiston kielikurssit todettiin yleisesti hyviksi, mutta joukkoon kaivattiin esimerkiksi puhumiseen liittyviä intensiivikursseja. Opiskelijat kokevat alueen pienuuden myös haasteena, eli he kilpailevat samoista vähistä työpaikoista suomalaisten opiskelijoiden kanssa ja useimmiten työnantajat palkkaavat työpaikkaan suomalaisen tekijän kuin maahanmuuttaneen juuri kielitaidon vuoksi.

Opiskelijoille suomalaiset työnhakukäytänteet eivät myöskään välttämättä ole kovin selkeitä ja tähän tarvittaisiin lisää tukea. Tällaisia palveluita tulisi tarjota erityisesti englanniksi. Lisäksi vastaajat kokivat, että yliopisto ei tue työnhaussa ollenkaan. Tähän ratkaisuna voisi olla englanniksi toteutetut mentorointiohjelmat, joissa paneuduttaisiin erityisesti työnhakukäytänteisiin, kulttuuritekijöihin ja niin edelleen.

Työllistymisen haasteeksi koettiin väitöskirjatutkijoiden osalta se, että väitöskirjatutkijat eivät saa tukea tutkimuksen tekemiseen ja/tai apurahojen hakuun. Lisäksi toivottiin enemmän avustusta esimerkiksi matkakorvauksen muodossa. Muutenkin väitöskirjatutkijoille suunnattuja työllistymiseen liittyviä tapahtumia toivottiin enemmän.

"I'm not sure where to look for job vacancies or how it works if you're a foreigner applying for a job. A clear understanding of work practices and job hunting would be great if it is hosted in English."

Opiskelijoiden vinkit työllistymisen edistämiseen

Yliopistolla
aktiivisempi rooli
opiskelijoiden
osaamisen
sanoittamisesta
työnantajille

Tukea
apurahojen
hakemiseen

Enemmän
palkallisia
väitöskirjatutkija-
paikkoja sekä
työpaikkoja
yliopiston muissa
tehtävissä

Väitöskirja-
tutkijoiden
hyödyntäminen
hankehauissa
sekä
hyväksytyissä
hankkeissa.

Työllistymiseen
keskittyvä
mentorointi-
ohjelma
englanniksi

Työnhaku-
käytänteisiin
liittyviä
tapaamisia
englanniksi

Rekrytapahtumat,
joissa kohtaamisia
työnantajien ja
opiskelijoiden
välillä. Myös
puolisot mukaan.

Intensiiviset
kielikurssit eri
teemoin (esim.
puhekieli).

Harjoittelu-
paikkojen
mahdollista-
minen

Yritysyhteistyö opintojen aikana

Ehkä hiukan huolestuttavasti voidaan mainita, että opiskelijat kertoivat tehneensä opintojen aikana yritysyhteistyötä vain hyvin vähän. Vastaajista osa ilmoittaa tekevänsä ei-akateemisia töitä opintojen ohella, mutta vain yksi eritteli kurssilla tekemiään yhteistöitä. Opiskelijat kuitenkin ovat havainneet verkostoitumisen mahdollisuuden mm. matkustaessaan ja nähneet niiden aikana mahdollisuuden työllistymiseen esimerkiksi osa-aikaisesti.

Kuva 7 Kysymys: How much have you done collaboration with local companies during your studies (1 - not at all, 5 - very much)

Hankkeen aikana on keskusteltu erilaisissa kohtaamisissa eri toimijoiden kanssa yritysyhteistyön merkityksestä ja kuinka opiskelijat eivät välttämättä edes ymmärrä esimerkiksi yrityksille toteutettujen kurssitöiden olevan osa yritysyhteistyötä. Yritysten näkyvyys saattaa jäädä opiskelijoille pinnalliseksi ja kontaktointit saattavat tapahtua vain opettajan kautta. Ehkä yritysyhteistyön toteuttaminen vaatisikin suurempaa tarkastelua yliopistotasolla kaikissa koulutusohjelmissä.

Yhteenveto

Kyselyyn saadut vastaukset antavat selkeän kuvan kansainvälisten opiskelijoiden tilanteesta suomalaisessa yhteiskunnassa. Opiskelijoilla on suuri motivaatio tulla Suomeen opiskelemaan, mutta kulttuurierot, työllistymisen haasteet ja kielitaito toimivat esteinä alueelle jäämiselle. Työllistymisen tueksi olisikin syytä kehittää erilaisia palveluita, kohtaamisia potentiaalisten työnantajien kanssa sekä kielitaidon vahvistamiseksi eritasoisia kielikursseja koko opiskelujen ajaksi. Tämä toimisi erittäin hyvänä integroitumistekijänä ja vahvistaisi alueen pitovoimaa.

